

Green book 2020 – 2023

Kestävän tulevaisuuden kehittämisohjelma

Hyväksytty 28.05.2021

GDADIA

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
1.1	Kestävän tulevaisuuden ulottuvuudet	4
1.2	Kestävä tulevaisuus koulutuksessa.....	4
2	Koulutus	7
2.1	Tavoitteet ja toimenpiteet	8
3	Opiskelijat	9
4	Kumppanit, sidosryhmät.....	9
4.1	Hankinnat.....	9
5	Gradia-ravintolat	11
5.1	Merkityksellinen ruoka	11
5.2	Tavoitteet ja toimenpiteet	11
6	Kestävä tulevaisuus Gradian kampuksilla.....	13
6.1	Kestävästi toimivat kampukset.....	13
6.2	Tavoitteet ja toimenpiteet	15
7	Toimenpidesuunnitelma 2020 – 2023.....	16

1 Johdanto

Syksyllä 2019 tehtiin Gradian strategian väliarviointi, jonka pohjalta syntyi päivitetty strategia Uusi yhdessä 2020+. Strategian jalkauttamisen tueksi Gradialla on useita kehittämisohjelmia, joista tämä keskittyy kestäväen tulevaisuuden teemoihin.

Päivitetyn strategian missiona on ”intohimona sivistys ja taitaminen”. Strategian toteutuessa lopputuloksena on itseensä luottava opiskelija, joka uskoo tulevaisuuteensa ja on sisäistänyt jatkuvan oppimisen tärkeyden. Yhtenä tärkeänä muutosajurina strategiatyössä nähtiin kestävä tulevaisuus ja ilmastonmuutos. Tavoitteena oli luoda arjen opetustyötä tukeva strategia, joka luo näkymää ja innostaa henkilökuntaa ottamaan käyttöön tulevaisuudessa tarvittavia pedagogisia menetelmiä. Strategisten päätavoitteiden alta löytyy useita yhtymäkohtia Agenda 2030:een, jonka tavoitteet ovat universaaleja. Nämä tavoitteet ovat ohjanneet myös tämän kehittämisohjelman laatimista ja ne tukevat hyvin kaikkia Gradian strategisia pääavoitteita:

- itseensä ja tulevaisuuteen luottava opiskelija
- osuvaa osaamista työelämään nyt ja tulevaisuudessa
- hyvinvoiva ja kestävästi toimiva Gradia-yhteisö

Myös koulutuskuntayhtymän omistajakuntien strategioissa viitataan kestäväen tulevaisuuden ulottuvuuksiin. Strategioista on poimittavissa sanat ilmastonmuutos, resurssiviisaus, ilmasto-vastuu, kiertotalous, uusiutuva energia ja ympäristöohjelma. Jyväskylän kaupunki on käynnistänyt Resurssiviisas Jyväskylä 2040 –ohjelman. Se kattaa kaupungin resurssiviisauteen liittyvät keskeiset ohjelmat, tiekartat ja sitoumukset ja toimii työkaluna kansallisten ilmastotavoitteiden toteuttamiseksi. Teeman ”Järkevä jyväskyläläinen” yhtenä tavoitteena on varmistaa kasvatuksella ja koulutuksella tulevaisuuden resurssiviisausosaaminen. Ohjelmaan on kirjattu Gradiaa koskien kiertotalouden integroiminen osaksi Käsi- ja taideteollisuus-, tekstiili- ja muoti- sekä media-alan toisen asteen tutkintoja. Lisäksi tavoitteena on rakentaa oppilaitoksiin kiertotalouskokonaisuudet.

Kestävä kehitys on arvovalinta ja koulutuskuntayhtymässä se tarkoittaa sitä, että kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ja se on osa Gradian yhteiskuntavastuuta. Gradian Asetta parempi arki -käsikirjassa on kuvattu Gradian toimintajärjestelmä, jossa on kokonaiskuva toiminnan laadusta ja sen kehittämisestä. Kestävä kehitys on olennainen osa jatkuvaa parantamista. Kestäväen tulevaisuuden kehittämisohjelma on mainittu käsikirjassa osana sekä johtamisen että tukipalveluiden operatiivista suunnittelua.

Tässä kehittämisohjelmassa kuvataan ne ylätasen tavoitteet, joiden avulla Gradiaa lähde-tään viemään askel askeleelta kohti strategian mukaista hyvinvoivaa ja kestävästi toimivaa yhteisöä. Kokonaisvastuu kehittämisohjelman toimenpiteiden edistämistä sekä tavoitteiden saavuttamisesta ja niiden raportoinnista Gradian johtoryhmälle on Yhteisten palveluiden foorumilla. Vastuu kestäväen tulevaisuuden edistämistä on kuitenkin kaikilla gradialaisilla. Toimintatapojen pysyvä muutos edellyttää kuitenkin, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen ja tietoisuus kestävästä tulevaisuudesta ja kestävämmän kehityksen seurauksista.

1.1 Kestävän tulevaisuuden ulottuvuudet

Kestävän tulevaisuuden tavoitteena on turvata hyvät elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville. Kestävyys jaotellaan yleensä kolmeen eri ulottuvuuteen:

- ekologinen kestävyys
- taloudellinen kestävyys
- sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Ekologisella kestävyydellä tarkoitetaan luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttämistä sekä ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttamista luonnon kestävyyskykyyn. Oppilaitosympäristössä ekologinen kestävyys tarkoittaa ympäristövastuullisten käytäntöjen toteutumista eli esimerkiksi materiaalien, veden ja energian säästöä, ympäristöystävällisiä hankintoja, kierrätystä ja lajittelua sekä vähäpäästöistä liikkumista.

Taloudellinen kestävyys tarkoittaa muun muassa uusiutumattomien luonnonvarojen kohtuukäyttöä ja jätemäärän minimointia. Kestävän talouden tavoitteena on sisällöltään ja laadultaan tasapainoinen kasvu, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen. Taloudellinen kestävyys voidaan saavuttaa tehokkaalla kierrätyksellä ja uusiutuvien luonnonvarojen käytöllä. Uudet innovaatiot ja vanhojen toimintamallien kehittäminen luovat omalta osaltaan pohjaa taloudellisen kestävyuden saavuttamiselle. Kestävä talous on sosiaalisen kestävyuden perusta ja edellytys yhteiskunnan keskeisille toimintoille.

Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan yhteisöllisyyden vaalimista yksilöllisyyden sijaan, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa. Sosiaalinen kestävä kehitys pyrkii turvaamaan jokaiselle riittävän toimeentulon, perusoikeudet ja mahdollisuuden osallistua päätöksentekoon. Oppilaitoksissa sosiaalisen kestävyuden keskiössä ovat opiskelijoiden ja henkilöstön fyysinen ja henkinen hyvinvointi, yhdenvertaisuus, sekä moniarvoisuuden ja -kulttuurisuuden kunnioittaminen. Näihin teemoihin liittyen Gradialla on käynnistetty vuonna 2020 opiskelijoiden hyvinvointiohjelma. Toimintaa ohjaavat myös turvaryhmän vuosittain laatima turvallisuuden toimintasuunnitelma sekä yt- ja työsuojelutoimikunnan laatima työsuojelun toimintaohjelma. Myös verkostoituminen ympäröivän yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on tärkeä osa sosiaalisesti kestävää toimintaa. Kulttuurinen kestävä kehitys mahdollistaa kulttuurien kirjon säilymisen. Yhtenä tavoitteena on edistää kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Keskeinen kysymys sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle.

1.2 Kestävä tulevaisuus koulutuksessa

YK:n jäsenmaat sopivat syyskuussa 2015 kestävä kehityksen tavoitteista ja toimintaohjelmasta vuoteen 2030 asti. Kestävän kehityksen tavoiteohjelma (Agenda2030) tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Kestävän kehityksen tavoitteita on 17 (Kuva 1.) ja alatavoitteita 169.

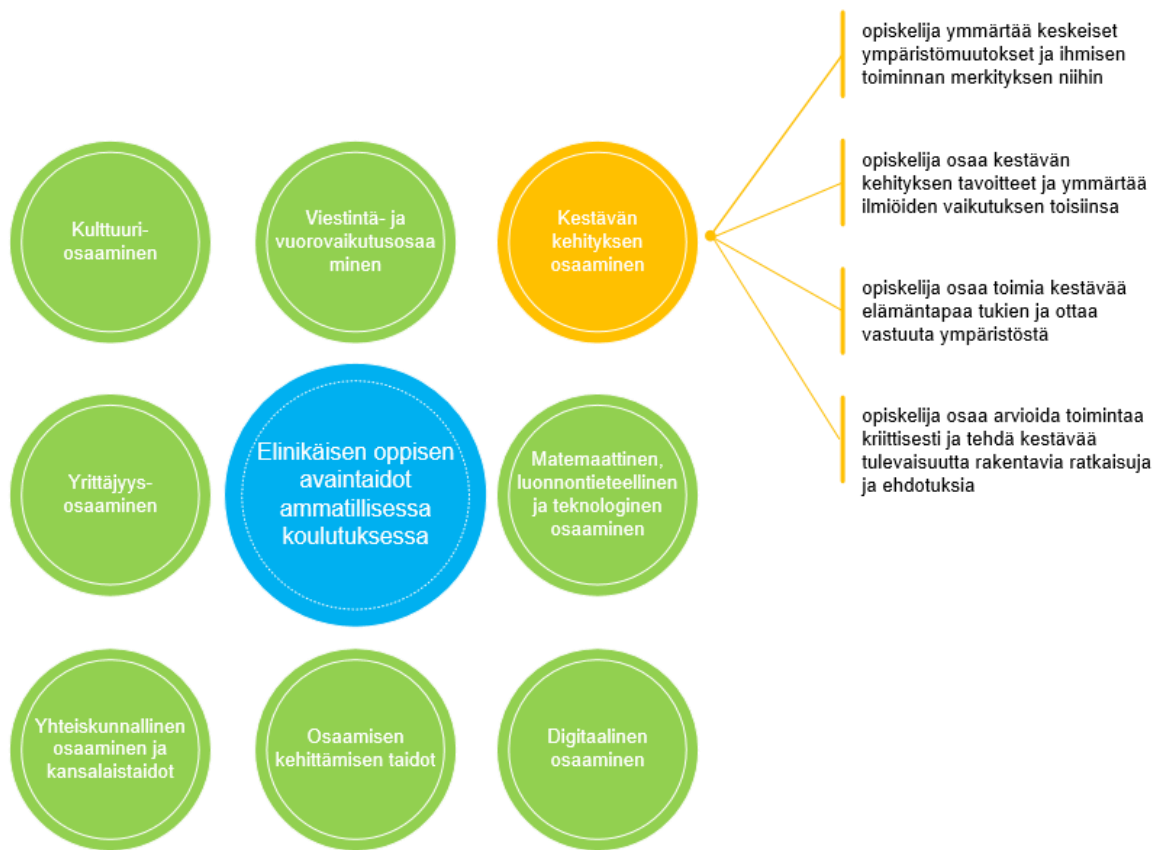
KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

Kuva 1. YK:n Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet (Ulkoministeriö)

Agenda 2030:n yksi tavoite on varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki oppijat saavat kestävän kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävästä kehityksestä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta, kulttuurien monimuotoisuuden sekä kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta.

Ammatillisen koulutuksen tutkinnoissa kestävä kehitys on yksi elinikäisen oppimisen avaintaidoista (Kuva 2.) ja sitä arvioidaan osana ammatillista osaamista. Myös useat muut elinikäisen oppimisen avaintaidoista liittyvät kestäväan kehitykseen ja globaalivastuun näkökulmaan. Opetushallitus on todennut, että sekä talousosaaminen että kestäväan kehityksen osaaminen ovat yhteiskunnassa aiempaa keskeisemmässä roolissa. Osaamisen ennakointifoorumi (Oef) arvioi, että kestävä kehitys on ilmiö, jonka voi merkitykseltään rinnastaa digitaalisaatioon. Kestäväan kehityksen ymmärrys on nousemassa myös yhä vahvemmas keskeiseksi kansalaistaidoksi.

Kuva 2. Elinikäisen oppimisen avaintaidot ammatillisessa koulutuksessa.

Kestävän kehityksen tavoitteiden tulee kytkeytyä tiiviisti opetukseen ja oppilaitosten jokapäiväiseen toimintaan. Ammatillisessa koulutuksessa korostuvat erityisesti työelämässä ja tulevassa ammatissa tarvittava kestävä kehityksen osaaminen. Tämä vaatii koulutuksen järjestäjiltä opetuksen, oppimateriaalien, johtamisen ja oppimisympäristöjen kehittämistä. Lukion vuonna 2021 käyttöön otettavissa opetussuunnitelman perusteissa korostuu aiempaa voimakkaammin kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Se on osa laaja-alaisen osaamisen tavoitteita sekä lukiolaisen kansainvälistä osaamista (Kuva 3.).

6L:n malli muodostaa kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

#LOPS2021

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

Opetushallitus

28/05/2020

12

Kuva 3. Laaja-alainen osaaminen lukiossa, LOPS2021.

2 Koulutus

Oppilaitoksilla on keskeinen rooli kestävän tulevaisuuden rakentajina. Gradiassa kestävä tulevaisuus toteutuu ammatillisessa koulutuksessa ePerusteiden mukaisesti. Kestävyysosaaminen integroidaan ammattitaitovaatimuksissa ammatillisiin opintoihin. Lisäksi perustutkinnoissa kestävyysopinnot ovat osa yhteisiä opintoja yhteiskunta- ja työelämäosaamisessa. Ammatillisessa koulutuksessa kestävän tulevaisuuden opintojen toteutus ja painoarvo toteutuvat osittain opettajan osaamisen ja motivaation mukaan ja osittain opiskelijan henkilökohtaisten valintojen mukaan. Lukion opetussuunnitelman arvoperustassa peräänkuulutetaan kestävän tulevaisuuden olevan yhteinen ongelma. Sen tulee näkyä toimintakulttuurissa ja kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Gradian strategiakyselyssä 2020+ opiskelijat nostivat kestävän tulevaisuuden toiminnan ja osaamisen yhdeksi tärkeimmistä osa-alueista oppilaitoksen toiminnassa ja koulutuksessa.

Tulevaisuuden tekijät

Koulutuksen tavoitteena on edistää kestävää työelämää ja luoda hyvät edellytykset opiskelijoille monipuoliseen oppimiseen ja tulevaisuuden osaamistaitojen hankintaan. Tulevaisuuden työelämässä korostuvat työprosessin työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta; työn perustana olevan tiedon hallinta; sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Vastuullisuus ja kestävyys tarkoittavat koulutuksessa mm. opintojen henkilökohtaistamista, digitaalisten valmiuksien edistämistä, kestäviä ja turvallisia oppimisympäristöjä, työpaikalla järjestettävän koulutuksen kestävä ja laadukasta toteutusta, yhteistyötä alan toimijoiden ja

työpaikkojen kanssa, alueen elinvoimaisuuden edistämistä, eri osapuolien osallistamista, kestävyystaitojen oppimista ja huomioimista osaamisessa.

Koulutuksen kestävä tulevaisuuden edistämisen tueksi otetaan käyttöön OKKA-säätiön (Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö) kestävä kehityksen sertifiointi. OKKA-säätiö on vakiinnuttanut asemansa tunnustettuna opetusalan kestävä tulevaisuuden asiantuntijatahona. Säätiö vastaa valtakunnallisesta Oppilaitosten kestävä kehityksen sertifiointista ja on mukana useissa kestävä kehityksen hankkeissa, verkostoissa ja täydennyskoulutuksissa.

Koulutuksen tulevaisuuden tavoitteita voi peilata OKKA-säätiön ”Kestävä tulevaisuuden indikaattoreiden” avulla. Indikaattoreiden lähtökohtana on ihmiskunnan hyvä elämä yhden maapallon rajoissa. Muutos kestävä tulevaisuuden yhteiskuntaan edellyttää uudenlaista edistystä, joka perustuu ilmastonmuutoksen, luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen ja luonnonvarojen ehtymisen pysäyttämiseen. Yhteiskunnan uudistumisen tulisi tapahtua demokraattisesti, oikeudenmukaisesti ja kaikkia kansalaisia osallistaen. Elinikäinen ja uudistava oppiminen toimivat keskeisinä muutoksen mahdollistajina. Tarvitsemme oppimista, joka uudistaa maailmansuhdettamme ja käsitystämme ihmisyydestä ja tavoittelemisen arvoisesta elämästä.

2.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen kestävyden kehittäminen vaatii johtamista, koordinoitua ja koulutusala- sekä kampuskohtaisia innovaattoreita.

- Muodostetaan Gradiaan kestävä tulevaisuuden tiimi.
- Lisätään kestävyteen liittyvien toimien näkyvyyttä.
- Varmistetaan ja mahdollistetaan opettajien kestävä tulevaisuuden yleis- ja koulutus- alakohtainen osaaminen eri koulutusvaihtoehtoja ja oppimisympäristöjä hyödyntämällä.
- Rakennetaan monipuolinen opintotarjonta kestävä tulevaisuuden osaamisen lisäämiseen sekä opettajille että opiskelijoille.
- Lisätään kestävyteen liittyvää yhteistyötä alueen työpaikkojen, muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa (työpaikat, yritykset, JAMK, JYU, K-S Liitto, Sitra, Sykli jne.) kestävä tulevaisuuden edistämiseksi.
- Itsearvioidaan toimintaa kampus kerrallaan OKKA-säätiön indikaattoreihin perustuen, tehdään kehittämissuunnitelmat, kehitetään toimintaa ja haetaan toiminnalle auditoinnilla sertifiointi (ammattillinen koulutus 2020 alkaen kampus / koulutusala kerrallaan, taiteen perusopetus 2021 ja lukiokoulutus 2022 alkaen).

Kestävä tulevaisuuden indikaattorit auttavat meitä tunnistamaan, miten voimme pyrkiä tulevaisuutta ennakoivaksi ja yhteiskuntaa uudistavaksi muutosagentiksi. Indikaattoreiden avulla voimme arvioida omaa toimintaa opetuksessa, toimintakulttuurissa ja johtamisessa. Arvioinnin tulosten perusteella löytyvät kehittämistarpeet, joiden pohjalta kampukset / koulutusalat rakentavat oman kehittämissuunnitelman kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

3 Opiskelijat

Opiskelijat ovat tietoisia siitä, että nyt tehdyt ratkaisut ja toimintamallit vaikuttavat heidän tulevaisuuteensa. Opiskelijat haluavat olla mukana tekemässä kestävämpää huomista. He haluavat osallistua päätöksentekoon ja vaikuttaa omilla tempauksillaan sekä toiminnallaan kestävyden edistämiseen.

- Tavoitteena on tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa ja antaa mahdollisuuksia vaikuttamiseen.
- Antaa mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen.
- Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin eli fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin, vahvistaminen.
- Jokainen yhteisön jäsen tulee kohdatuksi, kohdelluksi ja kuulluksi samanarvoisena.
- Koulutuksen avulla annetaan eväät oppia ajattelemaan tulevaisuuteen suuntaavasti ja tekemään päätöksiä tasa-arvoisemman, taloudellisemman ja ekologisemman tulevaisuuden puolesta. Koulutuksen tulee saada opiskelijat uskomaan, että jokaisella meistä on sekä valta että vastuu saada muutosta aikaan myös globaalilla mittakavalla.

4 Kumppanit, sidosryhmät

Useimmissa OKKA-säätiön kestävä kehityksen sertifikaatin indikaattoreissa viitataan kumppaneihin, sidosryhmiin tai verkostoihin. Kestävyysnäkökulma tulee ottaa mukaan työpaikkojen soveltuvuuden arvioinnissa ja vastavuoroisessa yhteistyössä. Oppilaitoksella tulisi olla useita kestävä kehityksen teemoihin liittyviä kumppanuuksia. Kumppanuuksia hyödynnetään niin opetuksessa kuin toiminnan kehittämisessäkin. Yhteisön hyvinvointia tulee kehittää yhdessä sidosryhmien kanssa ja kumppanit tulee ottaa mukaan strategiatyöhön.

Sidosryhmiin ja kumppanuuksiin liittyvät tavoitteet tullaan määrittämään OKKA-säätiön sertifikaattiin liittyvän itsearvioinnin jälkeen laadittavissa kehittämissuunnitelmissa.

4.1 Hankinnat

Gradia edesauttaa hankinnoillaan muutosta kohti ympäristöystävällisempiä toimintatapoja ja kestävä kehitystä. Kestävät hankinnat edistävät Gradian ympäristö- ja vastuullisuustavoitteiden saavuttamista sekä samalla hankitaan laadukkaita tuotteita ja palveluita käyttäjille taloudellisesti kannattavilla toimintatavoilla. Näissä hankinnoissa korostuu vastaaviin tavantomaisiin vaihtoehtoihin verrattuna niiden pienemmät elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset. Kestävät hankinnat voivat toteutua myös siten, että hankitaan uutta vähemmän ja kierrätetään tarpeettomaksi käyneet tavarat oman organisaation sisällä.

Innovatiivisilla hankinnoilla voidaan parantaa hankittavien tavaroiden tai palveluiden tuottavuutta, laatua, kestävyttä sekä pienentää ympäristövaikutuksia. Innovatiivinen hankinta voi olla myös uudenlainen hankinnan toteutustapa. Gradia edistää innovatiivisia hankintoja joko omien tai yhteishankintojen kautta.

Hankintaprosessi muodostuu suunnittelusta ja valmistelusta, kilpailuttamisesta ja sopimuskaudesta. Hankinnan pääpaino on perusteellisessa valmistelussa ja suunnittelussa. Hankinnan suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa tehtävällä huolellisella markkinakartoituksella tulee etsiä ratkaisuja, jotka ovat ympäristöystävällisiä ja kestävää kehitystä edistäviä. Kestävyysnäkökulmat huomioidaan hankinnan suunnittelussa asettamalla kestävyyttä tukevia kriteerejä hankintaprosessin eri vaiheisiin, kuten soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksiin, hankinnan kohteen vähimmäisvaatimuksiin, vertailuperusteisiin ja sopimusehtoihin. Toimittajamarkkinoiden tunteminen, hankinnan laajuus ja erityisosaamisen tarve vaikuttavat markkinakartoituksen tarpeellisuuteen ja laajuuteen. Käytettäviä keinoja ovat tietopyynnöt (Hilmaan) tai osapuolia sitomaton vuoropuhelu kirjallisesti tai tapaamisten muodossa. Vuoropuhelun tarkoitus on saada hankinnan kohteesta riittävästi tietoa hankinnan suunnittelemiseksi ja tarjouspyynnön laatimiseksi. Tietoa voi saada myös yritysten verkkosivuilta, alan messuilta ja muilta vastaavan hankinnan tehneiltä hankintayksiköiltä.

Kestäviä hankintoja tekemällä Gradia edistää ympäristöystävällisten sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisten tuotteiden markkinoita. Kestävät hankinnat ohjaavat koko toimitusketjua vastuullisempaan suuntaan ja edistävät hyvien käytäntöjen leviämistä.

Kestävät julkiset hankinnat

= hankintoja, joissa otetaan huomioon ympäristö, sosiaaliset näkökohdat ja taloudellisuus.

Kuva: Kestävät julkiset hankinnat (KEINO-osaamiskeskus, 2018)

Kestävissä hankinnoissa toteutuvat kestävän tulevaisuuden kolme keskeistä teemaa: ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu ja taloudellinen vastuu.

1. Ympäristövastuu

Hankintojen keskeisiä tavoitteita ovat energia- ja materiaalitehokkuuden parantaminen, kasvihuonekaasupäästöjen pienentäminen sekä haitallisten aineiden käytön ja päästöjen vähentäminen. Hankinnan ympäristökriteerit voivat liittyä esimerkiksi uusiutuvan energian käyttöön, energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen, materiaalivalintoihin, jätteen määrän vähentämiseen ja materiaalien kiertoon. Kilpailutusvaiheessa voidaan vähentää haitallisimpien kemikaalien käyttöä rajaamalla tietyt aineet hankintaan kelpaamattomiksi.

2. Sosiaalinen vastuu

Hankittavien tavaroiden ja palveluiden tuottamisessa edellytetään kunnioitettavan ihmisoikeuksia ja työelämän perusoikeuksia. Hankintakriteereinä voivat olla

esimerkiksi esteettömyys ja saavutettavuus, työllisyysmahdollisuuksien ja ihmisarvoisen työn edistäminen, ihmisoikeuksien ja työoikeuksien noudattaminen sekä pk-yri-tysten osallistumisen mahdollistaminen ja eettisen kaupan näkökulmat.

3. Taloudellinen vastuu

Kilpailutusvaiheessa varmistetaan terveen kilpailun ja laillisen yrittäjyyden säilyminen. Näihin liittyviä näkökulmia ovat esimerkiksi terveen kilpailun tukeminen, harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuminen, sekä verojen ja muiden maksujen kertymisen turvaaminen

Gradia edistää hankinnoissaan avointa kilpailua eikä osallistu sellaiseen toimintaan, jonka tarkoituksena tai mahdollisena seurauksena on toimivan ja reilun kilpailun rajoittuminen tai estyminen. Gradia edellyttää myös tavaran ja palvelujen toimittajien, heidän alihankkijoidensa sekä muiden kumppaneidemme toimivan vastuullisesti ja koulutuskuntayhtymän eettisten periaatteiden mukaisesti. Toimittajien tiedot tarkistetaan ennen sopimusten tekoa tilaajavastuulain edellyttämällä tavalla.

5 Gradia-ravintolat

Kahdeksassa Gradia-ravintoloissa ruokailee päivittäin noin 6000 lounasasiakasta. Gradia ravintoloilla on ollut oma ympäristöohjelma käytössä vuodesta 2010 lähtien. Gradia-ravintoloiden toiminnan arvoja ovat vuodesta 1996 olleet työnilo, palveluallttius, asiakaslähtöisyys ja kilpailukyky. Näiden perusarvojen rinnalla ympäristöarvojen merkitys on kasvanut vuosi vuodelta.

5.1 Merkityksellinen ruoka

Ruuan tuotanto- ja kulutustavoilla on merkittävä vaikutus ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvinvointiin. Gradia-ravintoloiden tavoitteena on edistää opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointia ja oppimista tarjoamalla merkityksellisiä, ravitsevia ja kestäviä ateriapalveluita. Gradia-ravintolat pyrkivät toiminnallaan hiilineutraaliuden edistämiseen. Gradia-ravintolat toimivat kestävinä oppimisympäristönä lukuisille opiskelijoille.

5.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Syksyllä 2019 Gradia-ravintolat tekivät itsearviointin Ekokompassi ympäristöohjelman kriteereiden mukaan ja laativat kehittämissuunnitelman vuosiksi 2020 – 2023. Tavoitteena on tehdä ravintoloiden kestävästä toiminnasta järjestelmällistä, näkyvää ja vaikuttavaa. Gradia-ravintoloiden ympäristöpolitiikkana on tarjota asiakkaille ateriapalveluita, joiden koko toiminta- ja tuotantoprosessissa on otettu ympäristö huomioon. Gradia-ravintoloiden painopiste- ja kehittämiskohteet kestävä kehityksen toiminnalle seuraavan kolmen vuoden aikana ovat:

- Jätteen määrän vähentäminen
- Energiatehokkuus
- Viestintä ja vaikuttaminen

Alla olevissa kuvituksissa on kuvattuna Ekokompassin ympäristökriteerit. Kriteeri 9 on organisaation ympäristöohjelma, joka sisältää tavoitteet ja toimenpiteet ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Alemmassa kuvituksessa kuvataan yhteisöllisesti ja osallistavasti kestävyteen liittyviä konkreettisia toimenpiteitä Gradia-ravintoloissa.

Kuva 4. Gradia-ravintolat ja Ekokompassi ympäristöjärjestelmän arviointikohteet.

Kuva 5. Gradian-ravintoloiden käytännön Keke-toimintaa

6 Kestävä tulevaisuus Gradian kampuksilla

Rakennetulla ympäristöllä sekä kiinteistöjen ylläpidolla ja käytöllä on merkittävä vaikutus niin taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin kuin ympäristökysymyksiinkin. On arvioitu, että noin 40 % Euroopan kokonaisenergiankulutuksesta ja kolmannes hiilidioksidipäästöistä aiheutuu rakennusten rakentamisesta ja käytöstä. Kiinteistösektorin on myös arvioitu olevan yksi kustannustehokkaimmista osa-alueista tavoiteltaessa päästöjen merkittävää vähentämistä.

Gradian on yksi Keski-Suomen alueen suurimmista kiinteistönomistajista. Sen omistamien rakennusten tekninen nykyarvo on vuoden 2019 alkaessa yhteensä 192 milj. euroa, josta Jyväskylässä käytössä olevien rakennusten osuus on noin 153 milj. euroa ja Jämsän noin 39 milj. euroa. Kuntayhtymän omistamien tilojen laajuus on 142 000 hu2, Jyväskylässä tiloja on 108 000 hu2 ja Jämsässä 34 000 hu2. Vuokratiloja kuntayhtymän käytössä on noin 9 000 hu2, suurimpina Jyväskylässä Education Facilities Oy:ltä vuokratut musiikin opetuksen tilat Musiikkikampuksella ja kulttuurialan opetuksen käyttöön vuokratut tilat Kankaan kampuksella. Gradian kampusympäristöihin suunnattavilla kestävä tulevaisuuden mukaisilla toimenpiteillä onkin paikallisesti tarkasteltuna merkittävät vaikutukset.

Osana Uusi yhdessä 2020+ strategiaa tukevia kehittämissuunnitelmia Gradia-kiinteistöliikelaitos on laatinut Kiinteistöjen kehittämissuunnitelman vuosille 2020 - 2030, jossa on huomioitu myös kestävä tulevaisuuteen liittyvät vastuullisuusteemat osana toiminnan kehittämistä.

6.1 Kestävästi toimivat kampukset

Kampusympäristöjen kestävä tulevaisuuden mukaisista osa-alueista keskiössä on ympäristövastuullisuus, mutta kampusympäristöjen kehittämisellä on rajapintoja myös kestävä tulevaisuuden muihin kehysteemoihin, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen kestävä kehitykseen. Ekologisesti kestävä kehitys tarkoittaa energiatehokkuutta, jätteen tuotannon vähentämistä ja kiertotalouden edistämistä, tilankäytön tehokkuutta ja rakentamisen ympäristövaikutusten huomioon ottamista. Kestävä kehityksen sosiaalista ulottuvuutta edustavat tilojen terveellisyys ja turvallisuus, kognitiivinen ergonomia, esteettömyys ja palvelujen saatavuus kampuksilla. Kestävä kehityksen kulttuurista ulottuvuutta kampusympäristöissä edustavat uudenlaiset tavat käyttää tiloja opetus- ja koulutustoiminnassa sekä toimistotyössä, huomioiden toimintaympäristön muutossuunnat, esimerkiksi etätöiden yleistymisen, työn mobilisoitumisen ja opetus- ja koulutustoiminnan luonteen muuttumisen työelämälähtöisemmäksi. Näihin kaikkiin edellä mainittuihin asioihin liittyy myös kestävä kehityksen taloudellinen ulottuvuus – vastuullinen ja pitkäjänteinen kiinteistötaloudenpito. Kuvioon 7.1. on koottu keskeisimmät kestävästi toimiviin kampusympäristöihin liittyvät teemat.

Kuva 6. Kestävien kampusympäristöjen keskeiset teemat

6.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Gradian kampusympäristöjen osalta kestävän tulevaisuuden eri osa-alueisiin on ryhdytty panostamaan 2010-luvulla. Rakennuskannan ympäristövaikutusten vähentämiseksi on tehty runsaasti toimenpiteitä erityisesti keskeisimpien ympäristövaikutusten aiheuttajien, energiankulutuksen, uusiutuvien energialähteiden käytön ja jätteiden kierrättämisen, osalta. Osana sosiaalista vastuullisuutta rakentamisen laadunhallintaa on tehostettu ja terveellisyttä sekä turvallisuutta edistävät rakentamistyöt on sijoitettu prioriteettilistalla etusijalle. Gradia-kiinteistöt on laatinut taustaselvityksen kampusympäristöjen kestävän tulevaisuuden ulottuvuuksista ja jo tehdyistä toimenpiteistä. Taustaselvitykseen pääset tutustumaan [täältä](#).

Gradian kampusympäristöjen painopiste- ja kehittämiskohteet kestävän tulevaisuuden näkökulmasta seuraavalle kolmivuotiskaudelle ovat

- Hiilineutraali rakennuskanta 2030-luvulla – tiekartan laadinta
- Kiinteistökannan tiedolla johtamisen kehittäminen
- Tilojen monikäyttöisyyden edistäminen

7 Toimenpidesuunnitelma 2020 – 2023

Osa-alue	Tavoite	Toimenpiteet kaudella 2020 - 2023
Koulutus ja opiskelijat	Kestävän tulevaisuuden edistäminen. Hyvinvoiva ja kestävästi toimiva Gradia-yhteisö.	Kestävän tulevaisuuden tiimin perustaminen. Kestävän toiminnan näkyvyyden edistäminen. Opettajien kestävän kehityksen yleis- ja koulutusalaakohtaisen osaamisen lisääminen. Monipuolisen opintotarjonnan rakentaminen. Alueellisen yhteistyön lisääminen muiden koulutuksenjärjestäjien ja sidosryhmien kanssa kestävyteen liittyvissä asioissa. OKKA-säätiön itsearviointin toteuttaminen, toiminnan kehittäminen koulutusaloittain/kampuksittain. Opiskelijoiden osallistaminen kestävään tulevaisuuteen.
Gradia-kiinteistöt	Hiilineutraali kiinteistökanta 2030-luvulla-tiekartan laadinta. Kiinteistöjen tiedolla johtamisen kehittäminen. Tilojen monikäyttöisyyden edistäminen.	Kiinteistökannan hiilijalanjäljen laskenta YM menetelmällä. Kiinteistökannan hiilineutraaliuteen tähtäävien toimenpiteiden määrittely ja toteutussuunnitelma kustannusarvioineen ja aikatauluineen. Kiinteistöanalytiikan parempi hyödyntäminen kampusympäristöjä koskevassa päätöksenteossa ja tilojen käyttäjien arjessa. Tilojen tarpeenmukaisuus ja tehokas käyttö, tilakonseptointi: Student Centerit, toimistotyötilat, etäopetustilat, "hoks"-tilat. Tyhjiä tiloista luopuminen kiinteistöjen kehittämissuunnitelman mukaisesti.
Gradia-ravintolat	Merkityksellisten aterioiden tarjoaminen. Ekokompassi ympäristöohjelman kriteerien mukainen toiminta. Hiilineutraali Gradia.	Jätteen määrän vähentäminen Energiatehokkuus (energia ja vesi) Kestävä viestintä ja vaikuttaminen
Kumppanit ja sidosryhmät	Kestävyysteemojen huomioiminen hankinnoissa.	Siirrytään vähäpäästöisiin uusiutuviin polttoaineisiin. Ajoneuvojen ja työkoneiden hankinnoissa painotetaan vaihtoehtoisia voimanlähteitä. Resurssien tehokkaampi käyttö. Hankintojen suunnittelu- ja koordinoitiprosessin laadunkehittäminen.
	Kumppaneiden ja sidosryhmien osallistaminen.	Määritetään OKKA-säätiön sertifiointin yhteydessä.